

[Statsministeren.]

gelse i ekspropriationssager. Med denne tilføjelse er der ikke taget stilling til spørgsmålet om domstolens adgang til at prøve loves forenelighed med grundloven.

Endelig vil jeg gerne nævne, at det foreslås indsat i grundloven, at det til fremme af almenvellet bør tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, som betrygger hans tilværelse.

En tilsvarende bestemmelse findes blandt andet i adskillige nyere forfatninger, og kommissionen har fundet det rimeligt, at en sådan bestemmelse også indføres i den danske grundlov. Tanken herom er forøvrigt ikke ny i forfatningsdiskussionen herhjemme. Historisk interesserede vil således erindre, at Orla Lehmann i 1848 ønskede optaget en bestemmelse, hvorefter enhver skulle være berettiget til ved sit arbejde at finde underhold for sig og sine. Tankegangen bag kommissionens forslag er således mere end hundrede år gammel.

Som det sidste — men ikke mindst vigtige — af grundlovsforslagets hovedpunkter vil jeg gerne omtale de bestemmelser, som tager sigte på forholdet udadtil.

De udenrigspolitiske problemer er først med den anden verdenskrig for alvor blevet aktuelle herhjemme. Vi har ikke længere kunnet opretholde vor traditionelle neutralitet og den deraf følgende ringe interesse for udenrigspolitiske spørgsmål. Det er i dag helt klart, at begivenhederne ude i verden er af den allerstørste og mest direkte betydning ikke alene for regeringen og rigsdagen, men også for den enkelte borger.

Som følge af denne ændrede indstilling måtte kommissionen se den nuværende grundlovs bestemmelser om forholdet udadtil i et nyt perspektiv. De spørgsmål, som i denne forbindelse er kommet frem, er gennemdrøftet i talrige møder og under medvirken af den bedste sagkyndige bistand, som står til vor rådighed.

Hovedformålet med kommissionens arbejde har været at sikre rigsdagen den størst mulige indflydelse på landets udenrigspolitik. Det hedder derfor i forslaget, at rigsdagens samtykke skal kræves til enhver handling, der forøger eller indskrænker rigets område, og til enhver forpligtelse, hvis opfyldelse kræver rigsdagens medvirken, eller som iøvrigt er af større betydning. Endvidere foreslås det udenrigspolitiske nævn

grundlovfæstet. Med disse bestemmelser er rigsdagens og dermed befolkningens indflydelse på landets udenrigspolitik udvidet betydeligt i forhold til den gældende grundlov.

Endvidere hedder det i forslaget, at kongen kun kan anvende militære magtmidler mod en fremmed stat, såfremt den angriber riget eller danske styrker. Beslutningen herom skal straks forelægges for rigsdagen. Skulle vore forpligtelser i henhold til FN-paktens eller andre mellemfolkelige overenskomsters bestemmelser om kollektivt selvforsvar medføre, at vi må stille militære styrker til rådighed ved et fredsbrud andetsteds i verden, kan dette efter forslaget kun ske med rigsdagens samtykke.

Det mellemfolkelige samarbejde har i årene under og efter den anden verdenskrig gennemgået en stærk udvikling. Det er blevet stadig mere klart, at forholdene i det enkelte land nu beror på begivenhederne i den øvrige verden. Vi har derfor været vidne til et stadig mere omfattende samvirke mellem staterne. I konsekvens heraf er der opstået mellemfolkelige organisationer, som tillægges beføjelser, der hidtil har været dele af de enkelte staters nationale suverænitet.

Sådanne organisationer kan Danmark efter den gældende grundlov ikke tilslutte sig. Det må imidlertid anses for ønskeligt, at også vi — i lighed med, hvad tilfældet er i flere nyere vesteuropæiske forfatninger — får mulighed for at gå ind i et sådant videregående mellemfolkeligt samarbejde, uden at der hertil skal kræves grundlovsændring. Et land som Danmark vil altid være interesseret i et udvidet mellemfolkeligt samarbejde på lige fod.

Som eksempel på et sådant udvidet samarbejde kan jeg nævne Schumanplanen. Efter denne er det henlagt til en overstatlig myndighed at fastsætte regler for produktion og salg af kul og stål indenfor deltagerlandene, Beneluxgruppen, Frankrig, Italien og Vesttyskland. Man kan også tænke sig, at der indenfor det nordiske samarbejde opstår behov for en udvidelse af fællesområdet i den nævnte retning.

Afgivelse af suverænitet er imidlertid en meget alvorlig sag, og kommissionen har derfor været enig om, at der bør fastsættes meget strenge betingelser for gennemførelsen af en sådan beslutning. Efter forslaget kan dette således kun ske til mellemfolkelige organisationer, der er oprettet ved gen-